

De beslissing van de Klachtencommissie Patiënten Parnassia Groep regio Rijnmond op de klacht van:

hierna te noemen: klager,
verblijvende bij,
gemachtigde:, advocaat

tegen

waarnemend zorgverantwoordelijke, hierna te
noemen: verweester,
verbonden aan de zorgaanbieder

De procedure

Bij brieven van 21 januari 2020 en 22 januari 2020 heeft klager klachten ingediend bij de Klachtencommissie Patiënten Parnassia Groep (de commissie). Het betreffen klachten op grond van artikel 10:3 van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvvggz) gericht tegen twee beslissingen van de zorgverantwoordelijke van 17 januari 2020.

Het verloop van de procedure blijkt uit:

- het klaagschrift van 21 januari 2020;
- het klaagschrift van 22 januari 2020;
- het verweerschrift van 30 januari 2020;
- de medische verklaring van psychiater, van 17 januari 2020;
- een afschrift van de beschikking van de burgemeester van Rotterdam tot het nemen van de crisismaatregel van 17 januari 2020;
- een afschrift van de beslissing tot het verlenen van verplichte zorg van 17 januari 2020 van de zorgverantwoordelijke tot het verlenen van vormen van verplichte zorg (de uitvoeringsbeslissing);
- een afschrift van de beslissing van 17 januari 2020 tot het doen van onderzoek naar verboden en gevaarlijke voorwerpen, van de zorgverantwoordelijke (de onderzoeksbeslissing);
- een afschrift van een kennisgeving mondelinge uitspraak verplichte zorg Wvvggz van de rechtbank Rotterdam van 22 januari 2020 waarbij het verzoek tot voortzetting van de crisismaatregel is toegewezen;
- een afschrift van de beschikking van de burgemeester van Rotterdam tot het nemen van de crisismaatregel van 23 januari 2020.

Bij beslissing van 24 januari 2020 heeft de commissie een door klager gedaan verzoek tot schorsing van een beslissing van de zorgverantwoordelijke van 17 januari 2020 tot het verlenen van vormen van verplichte zorg toegewezen.

De mondelinge behandeling heeft plaatsgevonden op 6 februari 2020. Daar zijn verschenen en gehoord klager, bijgestaan door zijn gemachtigde, verweerster, vergezeld door, juriste, en geneesheer-directeur, een arts-assistent en een verpleegkundig-specialist van de afdeling. Klager en verweerster hebben pleitnotities overgelegd.

1. De klachten en het standpunt van klager

De eerste klacht betreft de uitvoeringsbeslissing als bedoeld in artikel 8:9 Wvvgz.

Bij beschikking van 17 januari 2020 heeft de burgemeester van de gemeente Rotterdam ten aanzien van klager een crisismaatregel als bedoeld in art. 7:1 Wvvgz genomen strekkende tot verplichte zorg als bedoeld in artikel 3:2, tweede lid, aanhef en onder j, Wvvgz, namelijk 'opnemen in een accommodatie'.

Op 17 januari 2020 heeft de zorgverantwoordelijke een beslissing genomen tot uitvoering van de crisismaatregel op basis van artikel 8:9 Wvvgz. In deze uitvoeringsbeslissing zijn de in artikel 3:2, tweede lid, aanhef en onder a, b, c, d, e, g,h,i en j, Wvvgz genoemde vormen van verplichte zorg opgenomen met daarbij vermeld een verwachte maximale duur van drie weken.

Klager is van oordeel dat deze beslissing in strijd is met het in artikel 8:7, tweede lid, Wvvgz bepaalde, namelijk dat de zorgaanbieder alleen die vormen van verplichte zorg kan verlenen die zijn opgenomen in de crisismaatregel. Dat die vormen van verplichte zorg door de zorgverantwoordelijke noodzakelijk werden geacht, doet niet af aan de onrechtmatigheid van de beslissing, evenmin als het feit dat die vormen van zorg, behoudens het beperken van de bewegingsvrijheid, niet zijn verleend, aldus klager. Bovendien is geen afschrift van de beslissing verstrekt aan de advocaat zoals is voorgeschreven in artikel 8:9, derde lid, Wvvgz.

Door deze onrechtmatigheid heeft klager schade geleden. De immateriële schade bestaat uit spanning en frustratie gedurende de periode dat klager in onzekerheid verkeerde over de onrechtmatigheid van de beslissing en de daarmee gepaard gaande angst dat jegens hem daadwerkelijk vormen verplichte zorg zouden kunnen worden verleend. Tevens bestaat de immateriële schade uit het daadwerkelijk beperken van de bewegingsvrijheid, in die zin dat klager de afdeling niet mocht verlaten.

Voor de gevoelens van spanning, frustratie en het daadwerkelijk beperken van de bewegingsvrijheid verzoekt klager de commissie hem een schadevergoeding toe te kennen van in totaal € 2.370,-.

De tweede klacht betreft de onderzoeksbeslissing als bedoeld in artikel 8:14, eerste lid, Wvvgz.

Op 17 januari 2020 heeft de zorgverantwoordelijke besloten tot het doen van onderzoek naar verboden of gevaarlijke voorwerpen, bestaande uit een onderzoek aan lichaam en kleding, alsmede een onderzoek van de woonruimte binnen de accommodatie, een en ander ter voorkoming of verdere afwending van een noodsituatie.

Deze onderzoeken zijn naar de mening van klager in strijd met de wet verricht, aangezien er geen gegrond vermoeden was van bezit van dergelijke voorwerpen. Klager heeft verzocht hem terzake hiervan een bedrag van € 100,- toe te kennen als vergoeding van immateriële schade en een bedrag van € 450,- als vergoeding van materiële schade, bestaande uit advocaatkosten.

2. De zienswijze van verweerder

Met betrekking tot de eerste klacht erkent verweester dat zij in haar uitvoeringsbeslissing van 17 januari 2020 vormen van verplichte zorg heeft opgenomen die niet waren voorzien in de crisismaatregel van 17 januari 2020. De crisismaatregel voorzag alleen in opnemen in een accommodatie als vorm van verplichte zorg. Ook in de beslissing van de rechtbank Rotterdam van 22 januari 2020 waarbij machtiging werd verleend tot voortzetting van de crisismaatregel, werd alleen voorzien in opnemen in een accommodatie als vorm van verplichte zorg. Aangezien andere vormen van verplichte zorg wel noodzakelijk werden geacht, maar een wijziging van de crisismaatregel wettelijk niet mogelijk is, is op 23 januari 2020 een nieuwe crisismaatregel aangevraagd. Deze is dezelfde dag door de burgemeester van Rotterdam afgegeven met daarin opgenomen de vormen van verplichte zorg als genoemd in artikel 3:2, tweede lid, aanhef en onder at/mj, Wvvgz. Vervolgens heeft de rechtbank Rotterdam op 27 januari 2020 het verzoek om een machtiging tot voortzetting van deze op 23 januari 2020 genomen crisismaatregel afgewezen omdat een samenloop van maatregelen niet mogelijk werd geacht. Daarom is op 28 januari 2020 een nieuwe crisismaatregel aangevraagd en afgegeven. Bij mondelinge uitspraak van 30 januari 2020 heeft de rechtbank Rotterdam het verzoek om een machtiging tot voortzetting van die crisismaatregel van 28 januari 2020 toegewezen.

Verweerder benadrukt dat de vormen van verplichte zorg die zijn genoemd in de uitvoeringsbeslissing van 17 januari 2020, behoudens de opneming in de accommodatie en het beperken van de bewegingsvrijheid, niet daadwerkelijk hebben plaatsgevonden.

Voor wat betreft de tweede klacht heeft verweester aangevoerd dat op grond van de huisregels een betrokkene geen voorwerpen in bezit mag hebben die gevaarlijk zijn voor hemzelf of voor de goede gang van zaken en veiligheid in de instelling. Overeenkomstig deze huisregel is klager, die met passend vervoer en onder begeleiding van politie naar de accommodatie werd gebracht, bij aanvang van zijn opneming gefouilleerd. Voorts bestond er, gelet op het feit dat in de thuissituatie voorafgaand aan de opneming sprake was van dreigende agressie richting familie, en gelet op het toestandsbeeld van klager, een gegrond vermoeden dat klager in bezit zou kunnen zijn van verboden en/of gevaarlijke voorwerpen. Een onderzoek van de woonruimte van klager binnen de accommodatie heeft, anders dan in de onderzoeksbeslissing was vermeld, niet daadwerkelijk plaatsgevonden.

De zorgaanbieder betwist dat er een grond is voor de toekenning van schadevergoeding. Er is gehandeld vanuit goed hulpverlenerschap en vanwege dat handelen is de schade voor klager, die met een ernstig psychotisch toestandsbeeld werd opgenomen, juist beperkt.

3. De beoordeling

De eerste klacht

De commissie stelt vast dat in de uitvoeringsbeslissing van 17 januari 2020 vormen van verplichte zorg zijn opgenomen waarin de crisismaatregel van 17 januari 2020 niet voorzag. Die crisismaatregel voorzag immers alleen in opneming in een accommodatie als vorm van verplichte zorg. De uitvoeringsbeslissing is daarmee in strijd met artikel 8:7, tweede lid, Wvvgz. Daarnaast is niet gebleken dat de uitvoeringsbeslissing aan de advocaat van klager is verstrekt, terwijl dit op grond van artikel 8:9, tweede lid, Wvvgz wel had gemoeten.

De commissie is daarom van oordeel dat de eerste klacht gegrond is.

De commissie heeft geconstateerd dat verweerster heeft erkend dat geen andere vormen van verplichte zorg hadden mogen worden opgenomen in de uitvoeringsbeslissing. Een aanbeveling acht de commissie ten aanzien daarvan daarom niet meer nodig. Wel beveelt de commissie verweerster aan de wettelijke verplichting om aan de advocaat een afschrift te verstrekken op te nemen in het van toepassing zijnde stappenplan en de geautomatiseerde systemen daarop zo nodig aan te passen.

Schadevergoeding

Op grond van artikel 10:11 Wvggz kan klager de commissie verzoeken een schadevergoeding toe te kennen. De schadevergoeding wordt naar billijkheid vastgesteld.

De commissie stelt vast dat gemachtigde bij verzoekschrift van 22 januari 2020 een verzoek tot schadevergoeding heeft ingediend bij de rechtbank Rotterdam. De rechtbank heeft dit verzoek op de zitting van 30 januari 2020 inhoudelijk behandeld en zal daarop beslissen. Het verzoek omvat dezelfde schade op dezelfde grondslag(en) als die waarvoor in het kader van de klacht van 21 januari 2020 over de uitvoeringsbeslissing van 17 januari 2020 vergoeding wordt gevraagd. Hoewel de wet aan een betrokkene meerdere ingangen biedt om schadevergoeding te verzoeken, verzet een redelijke wetstoepassing en een goede procesorde zich er tegen dat vergoeding van dezelfde schade via verschillende procedures bij verschillende instanties wordt verzocht. Nu inmiddels een verzoek is ingediend bij de rechtbank en dat bovendien een hogere instantie is, ziet de commissie geen aanleiding over het bij haar ingediende verzoek tot schadevergoeding te beslissen.

De commissie zal klager daarom in dat verzoek niet-ontvankelijk verklaren.

De tweede klacht

Voor wat betreft de tweede klacht dient de commissie te beoordelen of verweerster bevoegd was klager te onderzoeken aan lichaam en kleding door hem bij opneming te fouilleren. Voor een dergelijk veiligheidsonderzoek kan zowel een wettelijke basis worden gevonden in artikel 8:14 Wvggz als in artikel 8:15 Wvggz. Tevens kan een wettelijke basis worden gevonden in artikel 3:2, tweede lid, aanhef en onder e, Wvggz, indien een crisismaatregel of zorgmachtiging in die vorm van verplichte zorg voorziet en een daarop gebaseerd uitvoeringsbesluit is genomen. Ten slotte kan genoemde vorm van verplichte zorg ingevolge artikel 8:11 Wvggz worden toegepast indien dat ter afwending van een noodsituatie noodzakelijk worden geacht.

Artikel 8:14 Wvggz ziet op een beslissing van de zorgverantwoordelijke ten aanzien van een individuele betrokkene op basis van een gegrond vermoeden van de aanwezigheid binnen de accommodatie van voorwerpen die betrokkene niet in zijn bezit mag hebben of die een aanzienlijk risico op schade veroorzaken, ter voorkoming van een noodsituatie.

Daarbij is, gelet op het bepaalde in artikel 8:7, tweede lid, Wvggz, niet vereist dat een dergelijk onderzoek als vorm van verplichte zorg is opgenomen in een crisismaatregel of zorgmachtiging.

Artikel 8:15 Wvggz ziet op de vaststelling van huisregels die bedoeld zijn voor een ordelijke gang van zaken en de veiligheid in de accommodatie. Het betreft hier algemene regels die voor iedere in de accommodatie opgenomen betrokkene van toepassing zijn.

In de toepasselijke huisregels is opgenomen dat het niet toegestaan is om voorwerpen in bezit te hebben die een gevaar voor betrokkene zelf of voor de goede gang van zaken in de instelling kunnen opleveren.

De artikelen 3:2 en 8:11 Wvvgz zien op hier niet aan de orde zijnde situaties waarin de crisismaatregel of zorgmachtiging in een onderzoek voorziet of een onderzoek anderszins ter voorkoming van een noodsituatie noodzakelijk wordt geacht.

De commissie is van oordeel dat er voor verweerster bij opneming van klager voldoende aanleiding bestond om hem te onderzoeken aan lichaam en kleding. In het algemeen geldt dat de veiligheid van patiënten en medewerkers van de instelling dient te worden gewaarborgd. In dat kader kan een onderzoek naar het bezit of de aanwezigheid van gevaarlijke voorwerpen in zijn algemeenheid op zijn plaats zijn, bij gelegenheid van een opneming in de accommodatie, maar bijvoorbeeld ook bij terugkeer van verlof.

In de Wvvgz ontbreekt een wettelijke bepaling die gelijklopend is aan artikel 36, derde lid, van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (Bopz), waarin de bevoegdheid tot het verrichten van een dergelijk onderzoek aan lichaam en kleding was opgenomen. Die bevoegdheid stond los van het al dan niet het bestaan van een gegrond vermoeden van de aanwezigheid binnen de accommodatie van voorwerpen die betrokkene niet in zijn bezit mag hebben of die een aanzienlijk risico op schade veroorzaken. Die bevoegdheid bestaat op grond van het overgangsrecht overigens nog steeds ten aanzien van personen die thans op basis van de Bopz opgenomen zijn.

Teneinde te voorkomen dat personen die in een crisissituatie of met een zorgmachtiging in de accommodatie worden opgenomen alleen aan lichaam en kleding zouden mogen worden onderzocht indien:

een gegrond vermoeden bestaat van de aanwezigheid binnen de accommodatie van voorwerpen die betrokkene niet in zijn bezit mag hebben of die een aanzienlijk risico op schade veroorzaken, ter voorkoming van een noodsituatie (8:14 Wvvgz), of indien een crisismaatregel of zorgmachtiging in die vorm van verplichte zorg voorziet en vervolgens een daarop gebaseerd uitvoeringsbesluit op grond van artikel 8:9 Wvvgz is genomen door de zorgverantwoordelijke nadat die zich op de hoogte heeft gesteld van de actuele gezondheidstoestand van betrokkene en met betrokkene over de voorgenomen beslissing overleg heeft gevoerd en, voor zover hij geen psychiater is, hierover overeenstemming heeft bereikt met de geneesheer-directeur, of indien dit ter afwending van een noodsituatie noodzakelijk wordt geacht (8:11 Wvvgz), dient de bevoegdheid daarvoor te worden gevonden in de toepasselijke huisregels. Een ander oordeel zou immers betekenen dat geen preventief onderzoek aan lichaam en kleding mogelijk zou zijn bij gelegenheid van het opnemen in de accommodatie en terugkeer van verlof, hetgeen de commissie uit oogpunt van de veiligheid van patiënten en medewerkers van de zorgaanbieder volstrekt onverantwoord acht. Immers, niet in alle gevallen is bij opneming sprake van een gegrond vermoeden van de aanwezigheid van gevaarlijke voorwerpen, terwijl betrokkene die wel degelijk in zijn bezit kan hebben, en maar zeer zelden zal bij gelegenheid van de opneming onmiddellijk een uitvoeringsbeslissing als bedoeld in artikel 8:9 Wvvgz kunnen worden genomen met alle zorgvuldigheidseisen die aan het nemen van een dergelijke beslissing vooraf dienen te gaan. Ook zal zeer zelden al bij opneming sprake zijn van een noodsituatie als bedoeld in artikel 8:11 Wvvgz. Bij aanvang van een onvrijwillige opneming kan vaak nog geen goede inschatting worden gemaakt van de risico's op agressie, geweld en controleverlies zodat er een noodzaak bestaat tot het doen van onderzoek aan lichaam en kleding om na te gaan of betrokkene in het bezit is van voorwerpen die een gevaar kunnen opleveren.

De commissie acht een onderzoek aan lichaam en kleding op basis van huisregels daarom gerechtvaardigd. Het moet daarbij dan gaan om regels die van toepassing zijn op eenieder die in de accommodatie wordt of is opgenomen. Daarbij verdient aanbeveling dat niet alleen

in de huisregels wordt opgenomen dat het bezit van gevaarlijke voorwerpen niet is toegestaan, maar tevens dat controle op het bezit daarvan bij opneming in de accommodatie of bij terugkeer van verlof, kan plaatsvinden door onderzoek aan lichaam of kleding. De omstandigheid dat dit laatste thans nog niet met zoveel woorden is opgenomen in de huisregels, die nog dateren van vóór de invoering van de Wvvgz per 1 januari 2020, maakt naar het oordeel van de commissie niet dat de klacht gegrond moet worden geacht. Voor een korte periode na inwerkingtreding van de nieuwe wetgeving kan nog met een verwijzing naar de huidige huisregels worden volstaan in afwachting van de aanpassing van die huisregels. De commissie betreft daarbij tevens dat de zorgaanbieder thans nog te maken heeft met zowel personen op wie de interne rechtspositie van de Bopz van toepassing is, als met personen die op grond van de Wvvgz zijn opgenomen, hetgeen het aanpassen of opstellen van huisregels die voor eenieder gelden, niet eenvoudig maakt. Enige coulance is daarom op zijn plaats in de overgangsfase van Bopz naar Wvvgz. De commissie acht de klacht daarom ongegrond.

Schadevergoeding

Nu de commissie de tweede klacht ongegrond acht, is er naar haar oordeel geen aanleiding voor toekenning van een vergoeding van de gestelde immateriële schade en zal zij dat verzoek afwijzen. Ten aanzien van de vergoeding van de kosten van rechtsbijstand is de commissie van oordeel dat het niet op de weg van de zorgaanbieder ligt om in een vergoeding van die kosten te voorzien, ongeacht of de klacht gegrond of ongegrond wordt bevonden. Voor bijstand in die kosten dient klager zich met een daartoe verstrekkend verzoek te wenden tot de Raad voor Rechtsbijstand. Het is aan de Raad voor Rechtsbijstand om te beoordelen of de werkzaamheden van de advocaat in dit kader al dan niet voor een vergoeding in aanmerking komen. Het verzoek van klager om vergoeding van de kosten van rechtsbijstand zal daarom eveneens worden afgewezen.

4. Beslissing

De Klachtencommissie Patiënten Parnassia Groep regio Rijnmond:

Met betrekking tot de eerste klacht:

verklaart de klacht van 21 januari 2020 over de uitvoeringsbeslissing van 17 januari 2020
gegrond en vernietigt die beslissing;
verklaart klager niet-ontvankelijk in zijn verzoek tot schadevergoeding.

Met betrekking tot de tweede klacht:

verklaart de klacht van 22 januari 2020 over de onderzoeksbeslissing van 17 januari 2020
ongegronnd;
wijst het verzoek om schadevergoeding af.

Rotterdam, 14 februari 2020

